

Muntvondst in bouwput

Bij het graven van een diepe bouwput in de binnenstad van Utrecht is eind april een belangrijke muntvondst gedaan. Een bonk klei bleek een groot aantal middeleeuwse munten te bevatten. Na zorgvuldige reiniging werden 7 gouden en 295 zilveren munten geteld uit de 15e eeuw, de jongste van 1483; scherven van een kannetje of andere verpakking zijn niet aangetroffen. De munten hebben ondanks het verblijf in de bodem van bijna vijf eeuwen weinig geleden; de meeste waren ook betrekkelijk weinig door het gebruik gesleten, toen zij in de grond werden verborgen. De inhoud van de schat kan als volgt worden samengevat:

86 munten van David van Bourgondië, alle geslagen in de bisschoppelijke munt te Wijk bij Duurstede;

26 munten, tijdens dezelfde regering geslagen in de stad Utrecht zelf;

90 munten van de Bourgondische Nederlanden, lopend tot 1480, geslagen op naam van Philips de Goede, Karel de Stoute en Maria in Brabant, Vlaanderen, Henegouwen, Holland en Gelre;

17 munten uit dezelfde gewesten, geslagen vóór de Bourgondische unificatie in 1433, uiteraard door het langdurig gebruik meestal sterk gesleten;

38 munten uit Luik en de noordoostelijke gewesten die niet tot de Bourgondische staat behoorden, merendeels vliegers van Groningen, Sneek en Bolsward;

33 munten van het hertogdom Kleef;

12 munten uit andere landen, waaronder van zo verre herkomst als Denemarken, Dauphiné en Rome.

De algemene samenstelling is voor een schat, verborgen juist buiten de grenzen van de Bour-

gondische staat, in het sterk onder Bourgondische invloed staande Utrechtse Nedersticht - bisschop David was een bastaardbroer van Karel de Stoute - begrijpelijk en komt overeen met die van andere vondsten uit hetzelfde gebied. Ruim een derde van de munten stamt uit het Nedersticht zelf; even veel komen uit de Bourgondische landen; een veel kleiner aandeel leveren de ooselijke buurlanden; tussen het geheel bevindt zich - zoals in de 15e eeuw gebruikelijk - een klein aantal munten van heinde en verre, overigens alle soorten die wel eens meer in de Nederlanden zijn gesig-naleerd.

Historische situatie

Ongewoon daarentegen is de onderverdeling van de Utrechtse munten en deze vindt ongetwijfeld haar verklaring in de historische situatie in het jaar 1483. Kortgeleden had zich nl. de reeds jaren bestaande spanning tussen de bisschop, die uit zijn residentie bij Wijk een krachtig centraal gezag wilde opbouwen, en een groot deel van zijn onderdanen tot een openlijk conflict met de stad Utrecht toegespit.

In de zomer van 1481 maakte de antibourgondi-

Braspenny van ruwaard Engelbert van Kleef, geslagen in 1482 te Utrecht.

MAANDBLAD **oud utrecht**

45e jaargang - nummer 10 - oktober 1972

Omslag: 1 | 2
3 | 4

Zegel van keizer Hendrik V, 1122; grootzegels van de stad, 1196, 1277 en 1531.

Eindredacteur: B. Kieboom, Amazonedreef 26, Utrecht, tel. 61 46 93
Redactieleden: mejuffrouw drs. L. van Tongerloo, dr. J. E. A. L. Struick
Administrateur: mevrouw M. Uittenbogaard-van Terwisga, Titus Brandsmalaan 17, Vleuten, tel. (03407) 19 86.
Sekretaris: dr. J. E. A. L. Struick, Stolberglaan 25, Utrecht, p/a Alexander Nunkade 199, Utrecht
Gironummer: penningmeester Oud Utrecht, 575520
Minimum Kontributie: f 20,- per jaar

Jager van bisschop David van Bourgondië, in 1478 geslagen te Wijk bij Duurstede.

sche partij onder leiding van burggraaf Jan van Montfoort, met steun van zojuist uit Leiden verdreven Hoeksgezinde Hollanders zich meester van het gezag in de stad. Er volgden twee jaren van met afwisselend geluk gevoerde gevechten tussen het stedelijk legertje en de troepen van de bisschop, die de steun kreeg van aartshertog Maximiliaan, de echtgenoot van hertogin Maria van Bourgondië. Aanvankelijk kon deze weinig hulp bieden, elders gebonden door oproerige bewegingen en oorlog met Frankrijk. De stadsregering verzekerde zich intussen van de hulp van de hertog van Kleef, wiens broeder Engelbert met een aantal ruiters kwam en in het begin van 1482 als ruwaard van het Nedersticht werd ingehuldigd.

Pas in de nazomer van 1483 kon Maximiliaan, na successen in het zuiden, naar het Sticht komen om de stad na een beleg van enkele weken tot onderwerping aan de bisschop te dwingen; de leiders van het verzet werden gevangen gezet of verbannen.

De Utrechtse schat weerspiegelt duidelijk deze gebeurtenissen. De munten, door Bisschop David in de jaren kort voor de oorlog te Wijk geslagen, zijn rijkelijk vertegenwoordigd: jagers met de jaartallen 1477, 1478 en 1479 en de daarbij behorende halve en kwart jagers (gewoonlijk ten onrechte hele en halve Sint-Maartenstuivers genoemd), niet echter de tijdens de oorlog met de jaartallen 1482 en 1483 te Wijk geslagen munten van vuurijzer-type, die kennelijk evenmin als de toch niet bijzonder zeldzame Bourgondische munten van 1481 en 1482, in de stad hebben kunnen doordringen.

Wél zijn aanwezig de anders uiterst zeldzame munten die tijdens de oorlog in Utrecht zelf zijn uitgegeven: braspenningen op naam van de ruwaard Engelbert van Kleef met jaartal 1482 en een

stuiver met afbeelding van Sint Maarten, tijdens de allerlaatste fase van de oorlog in juli 1483 op naam van de stad zelf geslagen. Wellicht zijn de in verhouding vrij talrijke Kleefse munten, waaronder stukken met de jaartallen 1482 en 1483, wel door de ruiters van jonker Engelbert meegebracht. Zelden kan een muntvondst zo duidelijk met historische gebeurtenissen in verband gebracht worden. Vooral de zo ongewone groep Utrechtse munten wettigt de veronderstelling dat de schat in augustus 1483, toen de val van de stad met alle daaraan verbonden gevaren gevreesd moest worden veiligheidshalve snel in de grond werd weggestopt, niet eens in een kruikje verpakt.

Het heeft de eigenaar echter niet mogen baten: hij kan tijdens de laatste gevechten zijn omgekomen, de stad tijdig zijn ontvlucht of na de capitulatie van 31 augustus verbannen zijn. Zijn geld is onaangeroerd blijven liggen tot het bij toeval werd teruggevonden. *Dr. H. Enno van Gelder*

Rondleiding Dom

Op zaterdag 11 november zal architect Th. Haakma Wagenaar twee rondleidingen verzorgen voor leden van Oud-Utrecht, in de directe omgeving van de Domtoren. De eerste rondleiding is van 2 tot 3.15 uur, de tweede van 3.30 tot 4.45 uur. Kaarten hiervoor zijn tot 4 nov. à f 1,— te krijgen bij De Discus, Minrebroederstraat 25, Utrecht. Bij de aanmelding gaarne opgeven of u de eerste dan wel de tweede rondleiding wil meemaken. De deelnemers verzamelen zich in het poortje naast de hervormde school op het Domplein. De rondleidingen voeren o.m. naar de Egmontkapel en de Michaëlskapel in de Domtoren, waar de heer Haakma Wagenaar een uiteenzetting geeft. Verder staat een bezoek op het programma aan de Romeinse en vroegmiddeleeuwse keldergewelven onder de hervormde school. Alle deelnemers ontvangen een stencil, waarin de hoofdzaken van het vertelde zijn opgesomd.

Prijs van boek

Het boek van N. Plomp over Woerden 600 jaar stad, aangekondigd in het septembernummer, is verkrijgbaar door f 17,50 te storten op giro 41.27.83 van de Boerenleenbank te Woerden, ten gunste van rekening 15.83.98.807 SHB.